

УДК 341.9:347.77

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.3.48>

ДОБРОСОВІСНІСТЬ У ПЕРЕГОВОРАХ ЩОДО FRAND-ЛІЦЕНЗІЇ НА ПАТЕНТИ, СУТТЄВІ ДЛЯ СТАНДАРТУ (SEP): ПІДХОДИ СУДІВ АНГЛІЇ ТА УЕЛЬСУ 2024–2025 РОКІВ У МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОМУ КОНТЕКСТІ

Полікарпов А.,

*магістр, аспірант другого курсу**кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права**Державного торговельно-економічного університету*

ORCID: 0009-0007-0589-4831

e-mail: a.polikarpov@knu.edu.ua

Полікарпов А.О. Добросовісність у переговорах щодо FRAND-ліцензії на патенти, суттєві для стандарту (SEP): підходи судів Англії та Уельсу 2024–2025 років у міжнародно-правовому контексті.

У статті досліджується добросовісність як юридичний критерій переговорів про укладення ліцензії на використання патентів, суттєвих для стандарту (SEP) на умовах FRAND (справедливих, розумних і недискримінаційних). Актуальність теми зумовлена транснаціональною природою технічних стандартів: стандарти створюються в середовищі міжнародної та регіональної стандартизації, а зобов'язання правовласника щодо FRAND виникає з політик організацій стандартизації та впливає на доступ до технологій на глобальних ринках. Метою дослідження є визначити, як суди Англії та Уельсу у 2024–2025 роках підходять до оцінки добросовісності під час FRAND-переговорів і як через цю категорію суди реагують на типові для таких спорів явища: паралельні провадження в різних державах, ризик зловживань процесуальними засобами та використання судової заборони як способу тиску під час переговорів. Методологія поєднує формально-юридичний аналіз і дослідження практики на матеріалах рішень *Panasonic v Xiaomi* (EWCA Civ, 2024), *Samsung v ZTE* (EWHC Patents, 2025), *Tesla v InterDigital* (Court of Appeal, 2025), а також пов'язаного контексту щодо глобальних FRAND-ліцензій. Новизна підходу полягає у тому, що добросовісність аналізується не ізольовано, а в ув'язці із застосовним правом та процесуальною поведінкою сторін у конкуренції юрисдикцій. Обґрунтовано, що в аналізованій практиці добросовісність розглядається як елемент виконання зобов'язання перед ETSI; при цьому суд виходить із того, що зміст FRAND-зобов'язання визначається політикою ETSI, а оцінка добросовісності здійснюється з урахуванням фактичних обставин і реальної поведінки сторін. Показано, що суди не зводять оцінку добросовісності лише до змісту листування: вони аналізують процесуальні кроки сторін та їх вплив на транскордонний спір, зокрема в умовах конкуренції юрисдикцій. Практичне значення результатів полягає в тому, що напрацьовані підходи можуть бути використані для наукового осмислення міжнародно-правових аспектів ліцензування технологій у цифровій економіці та взаємодії приватного регулювання у стандартизації з національним судовим захистом. Особливо підкреслено, що ці висновки можуть слугувати орієнтиром для правозастосування у спорах про технологічні ліцензії в Україні.

Ключові слова: міжнародне право; стандартизація; патенти, суттєві для стандарту (SEP); FRAND; добросовісність; ETSI; транскордонні спори; судові засоби захисту.

Polikarpov A.O. Good faith in negotiations on FRAND licences for standard essential patents (SEPs): approaches of the courts of England and Wales (2024–2025) in an international law context.

The article analyses good faith as a legal criterion in negotiations on licences for standard essential patents (SEPs) on FRAND (fair, reasonable and non-discriminatory) terms. The relevance of the topic follows from the transnational nature of technical standards: standards are developed within international and regional standardisation environments, while SEP holders' FRAND undertakings arise from the policies of standard-setting organisations and affect access to technology in global markets. The study aims to identify how the courts of England and Wales (2024–2025) assess good faith in FRAND negotiations and how this concept is used when courts address typical cross-border features of SEP disputes: parallel proceedings in multiple states, risks of procedural abuse, and the use of injunction threats as negotiation leverage. The methodology combines formal legal analysis with case studies based on *Panasonic v Xiaomi* (EWCA Civ, 2024), *Samsung v ZTE* (EWHC Patents, 2025), *Tesla*

v InterDigital (Court of Appeal, 2025), and related context on global FRAND licences. It also clarifies how English courts translate the ETSI undertaking into an operational legal test for negotiation conduct and for the assessment of procedural behaviour in parallel proceedings. The article shows that good faith is treated as part of the performance of the ETSI undertaking; the courts proceed from the ETSI IPR Policy as the source of the FRAND undertaking and emphasise that good faith is fact-sensitive and must be assessed in light of the parties' actual conduct. The analysis demonstrates that courts do not limit good-faith assessment to correspondence; they also examine procedural steps and their impact on the cross-border dispute, particularly in situations of competing fora. The findings are relevant for international legal analysis of technology licensing in the digital economy and for understanding how private ordering in standardisation interacts with national judicial remedies, and may inform comparative debate in jurisdictions developing SEP enforcement frameworks. The conclusions are of practical value for litigants and counsel.

Key words: international law; standardisation; standard essential patents (SEPs); FRAND; good faith; ETSI; cross-border disputes; judicial remedies.

Постановка проблеми. Спори щодо патентів, суттєвих для стандарту (SEP) практично завжди мають міжнародний характер. Це зумовлено тим, що стандарти застосовуються одночасно в багатьох державах, а портфелі SEP складаються з національних патентів у різних юрисдикціях. У такій моделі переговори про ліцензію стають не лише приватною домовленістю сторін, а механізмом забезпечення доступу до технології на міжнародних ринках. Відповідно, правова категорія добросовісності набуває прикладного змісту: вона використовується судами для оцінки того, чи ведуть сторони переговори як реальні учасники ліцензійного процесу, а також чи не застосовують процесуальні інструменти з метою тиску або затягування.

У міжнародному вимірі важливим є те, що FRAND-зобов'язання виникає з політики організації стандартизації ETSI, а отже у національному судовому процесі оцінка добросовісності пов'язується із змістом такого приватного зобов'язання та поведінкою сторін у переговорах. Це є типовим для транскордонних технологічних спорів, де приватні правила стандартизації впливають на доступ до технологій на різних ринках.

У статті аналіз здійснюється на прикладі ETSI як організації, політика якої щодо прав інтелектуальної власності безпосередньо фігурує у досліджуваній судовій практиці судів Англії та Уельсу. Водночас слід враховувати, що FRAND-підхід застосовується і в інших організаціях зі стандартизації (зокрема IEEE, ITU та ін.), однак конкретні формулювання зобов'язань і процесуальні наслідки можуть відрізнятися залежно від політики відповідної організації.

У подальшому дослідженні показано, що добросовісність у FRAND-переговорах у практиці судів Англії та Уельсу виконує не одну, а кілька взаємопов'язаних функцій. По-перше, вона слугує засобом конкретизації зобов'язання, що виникає з політики ETSI щодо прав інтелектуальної власності. По-друге, добросовісність використовується судами для оцінки процесуальної поведінки сторін у транскордонних спорах і в умовах конкуренції юрисдикцій. По-третє, вона дозволяє враховувати складність сучасних ліцензійних відносин за участю кількох сторін. Саме ці аспекти послідовно аналізуються на матеріалах рішень *Panasonic v Xiaomi*, *Samsung v ZTE* та *Tesla v InterDigital*.

Мета дослідження: на підставі практики судів Англії та Уельсу 2024–2025 років показати, як саме суди підходять до оцінки добросовісності у FRAND-переговорах, і які міжнародно-правові висновки випливають з цієї практики у контексті транскордонного ліцензування технологій.

Стан опрацювання проблематики. Дослідження виконано на основі аналізу текстів рішень: *Panasonic v Xiaomi* (EWCA Civ 1143, 2024) [1], *Samsung v ZTE* (EWHC 1432 (Pat), 2025) [2], *Tesla v InterDigital* (Court of Appeal, 6 March 2025) [3]. Додатково використано рішення *Lenovo v Ericsson* [2024] EWHC 596 (Ch) як контекст судового розуміння природи FRAND-спорів [4], та рішення Суду ЄС у справі *Huawei v ZTE* як загальноєвропейську рамку взаємодії SEP-власника та користувача стандарту [5]. Методологія: формально-юридичний аналіз, порівняння підходів різних судових інстанцій та узагальнення правових висновків.

Виклад основного матеріалу. Міжнародно-правові акценти дослідження: застосовне право та конкуренція юрисдикцій у SEP/FRAND-спорах

Спори щодо патентів, суттєвих для стандарту, формуються на перетині приватного регулювання стандартизації та національних механізмів судового захисту. Міжнародно-правовий вимір таких спорів проявляється не лише у тому, що відповідні стандарти застосовуються одночасно на багатьох ринках, а портфелі SEP складаються з національних патентів у різних юрисдикціях. Вирішальним є й те, що зміст ключового зобов'язання правовласника (надавати ліцензію на умовах FRAND) походить із політики організації стандартизації, а отже його реалізація в судовому спорі неминуче включає елементи, пов'язані із застосовним правом та юрисдикційною конкуренцією.

Перший міжнародно-правовий аспект полягає у визначенні застосовного права до FRAND-зобов'язання. Політика ETSI щодо прав інтелектуальної власності прямо визначає застосовне право до відповідного зобов'язання (п. 6.1 ETSI IPR Policy) [6]. У досліджуваній практиці суди виходять із того, що це зобов'язання підпорядковане французькому праву, а отже оцінка належного виконання FRAND-зобов'язання може вимагати звернення до іноземного правопорядку в межах національного процесу [3, п. 9]. Справа *Panasonic v Xiaomi* додатково демонструє, що у межах спору сторони пов'язують оцінку добросовісності з підходом французького цивільного права щодо виконання зобов'язань, зокрема з вимогою добросовісного узгодження, укладення та виконання договору [1, п. 134–136]. Це суттєво для міжнародно-правового аналізу, оскільки показує, що у SEP-спорах добросовісність функціонує як юридичний критерій виконання конкретного зобов'язання, а не як загальне оціночне положення позаправового характеру.

Другий міжнародно-правовий аспект стосується судових засобів захисту у транскордонних спорах, насамперед судової заборони. У класичних патентних спорах заборона є типовим інструментом припинення порушення, однак у SEP-контексті вона здатна впливати на переговорний баланс, оскільки стандарт часто є необхідним для виробництва та збуту товарів на багатьох ринках. Європейська рамка, сформульована Судом ЄС у справі *Huawei v ZTE*, підкреслює необхідність певної послідовності дій сторін до звернення за заборonoю та пов'язує доступність такого засобу захисту з оцінкою поведінки сторін у переговорах [5]. Для цілей цього дослідження важливо, що зазначена логіка кореспондує з підходом судів Англії та Уельсу: добросовісність у FRAND-переговорах розглядається у тісному зв'язку з процесуальними наслідками та зі здатністю суду оцінити, чи не використовується заборона як інструмент тиску в умовах транскордонного спору [5].

Третій міжнародно-правовий аспект полягає у конкуренції юрисдикцій та паралельних провадженнях. У SEP/FRAND-спорах одночасно можуть існувати процеси щодо порушення національних патентів, щодо застосування судової заборони та щодо визначення умов FRAND-ліцензії, причому в різних державах. У таких умовах оцінка добросовісності не може обмежуватися змістом листування: вона охоплює процесуальні дії сторін і їх вплив на загальну конфігурацію спору. Справа *Panasonic v Xiaomi* підкреслює необхідність стриманості при використанні процедурних механізмів для впливу на іноземний суд та акцентує принцип взаємної поваги між юрисдикціями [1, п. 29–30]. У справі *Samsung v ZTE* суд, розглядаючи проміжні вимоги, прямо виходить із наявності паралельного провадження в КНР щодо визначення глобальних FRAND-умов та розглядає характер потенційного конфлікту юрисдикцій [2, п. 1–4]. У цьому контексті добросовісність набуває додаткового змісту: формальні заяви сторін про готовність до переговорів втрачають переконливість, якщо супроводжуються процесуальними кроками, здатними змінити переговорний баланс або створити невизначеність щодо того, яка юрисдикція визначатиме умови ліцензії [2, п. 5–6].

Таким чином, міжнародно-правовий вимір досліджуваної практики полягає у тому, що SEP/FRAND-спір постає як транскордонний спір про доступ до технології, де приватні правила стандартизації взаємодіють із національним судовим захистом. Добросовісність у цьому середовищі використовується судами як юридичний критерій оцінки поведінки сторін, який дозволяє співвіднести зміст FRAND-зобов'язання, процесуальні наслідки та юрисдикційну конкуренцію в межах конкретного спору [1, п. 29–30; 1, п. 134–136; 2, п. 1–6; 3, п. 9; 5].

У подальшому аналізі добросовісність розглядається не як абстрактний принцип приватного права, а як юридичний критерій виконання FRAND-зобов'язання у переговорах щодо ліцензування SEP. Йдеться про оцінку конкретної поведінки сторін: змісту та часу ліцензійних пропозицій, готовності до обговорення умов, а також використання судових засобів захисту у зв'язку з переговорним процесом. Саме в такому розумінні добросовісність застосовується судами Англії та Уельсу у справах, що аналізуються далі.

Міжнародно-правовий контекст FRAND-зобов'язання та добросовісності: приватне регулювання стандартизації і судовий захист

Якщо попередній розділ окреслив міжнародно-правові параметри SEP/FRAND-спорів, далі важливо показати інституційну природу FRAND-зобов'язання за ETSI та те, як добросовісність стає для суду критерієм перевірки його належного виконання.

FRAND-зобов'язання у спорах щодо SEP виникає не з міжнародного договору, а з правил (політик) організації стандартизації. У європейській практиці ключовим прикладом є ETSI, політика якого щодо прав інтелектуальної власності формує модель зобов'язання правовласника надавати ліцензію на справедливих, розумних і недискримінаційних умовах [6]. Це створює характерну для цифрової економіки ситуацію: умови доступу до технології, що використовується на глобальному ринку, походять із приватного регуляторного середовища, але їх практичне виконання відбувається через національні суди. Саме тому в SEP/FRAND-спорах суди фактично виконують роль ін-

ституції, яка переводить приватне зобов'язання у площину юридично перевірюваних стандартів поведінки, зокрема під час переговорів про ліцензію.

У цій конструкції добросовісність перестає бути лише загальним принципом приватного права і набуває функції прикладного юридичного критерію. Вона дозволяє суду оцінювати не тільки текст листування або формальні заяви сторін про готовність ліцензувати/отримати ліцензію, а всю сукупність їхніх дій у переговорному процесі та у пов'язаних провадженнях. Це особливо важливо в умовах транскордонного характеру SEP-спорів, де паралельні процеси та ризик «процесуальної тактики» здатні істотно змінювати переговорний баланс. У таких ситуаціях судовий аналіз добросовісності пов'язує зміст FRAND-зобов'язання з процесуальними наслідками: чи не використовується судова заборона або інші інструменти як непрямий засіб тиску під час переговорів, і чи відповідає поведінка сторін меті стандартизаційного режиму – забезпеченню доступу до стандартизованої технології на умовах FRAND [5].

У практиці судів Англії та Уельсу цей підхід проявляється через фокус на реальній поведінці сторін та її впливі на транскордонний спір. Суди оцінюють переговорні кроки у зв'язку з процесуальними діями сторін, а також враховують межі допустимого впливу на іноземні провадження в контексті принципу взаємної поваги між юрисдикціями [1, п. 29–30; 2, п. 1–6]. У цьому зв'язку показовою є справа *Panasonic v Xiaomi*, у якій суд на рівні апеляційної інстанції системно пов'язав вимогу добросовісності з належним виконанням FRAND-зобов'язання та окреслив загальні підходи до її оцінки у переговорах, включно з міжнародним виміром спору.

Добросовісність як юридичний критерій у FRAND-переговорах: висновки з *Panasonic v Xiaomi*

У *Panasonic v Xiaomi* суд прямо констатує спільну позицію сторін щодо французького права: договір має узгоджуватися, укладатися та виконуватися добросовісно відповідно до статті 1104 Цивільного кодексу Франції, а отже власник SEP зобов'язаний добросовісно виконувати обов'язок ETSI щодо FRAND [1, п. 134]. Далі суд підкреслює, що для цілей статті 1104 не існує універсального визначення добросовісності; застосування цього поняття здійснюється з урахуванням фактичних обставин конкретної справи [1, п. 135]. Також зазначено, що у загальних рисах добросовісність вимагає виконання зобов'язання відповідно до його мети, а не лише формального тексту [1, п. 136].

Ці положення важливі з двох причин. По-перше, суд кваліфікує добросовісність як юридичний стандарт виконання FRAND-зобов'язання, а не як загальну етичну вимогу. По-друге, суд фактично задає метод оцінки: не абстрактні формули, а аналіз конкретних дій сторін.

Окремий блок у справі стосується міжнародного виміру спорів і конкуренції юрисдикцій. Суд звертає увагу, що не є належним, коли англійський суд виносить декларативне рішення виключно для впливу на іноземний суд з питання, що регулюється правом іноземної держави [1, п. 29]. Також підкреслюється, що засада взаємної поваги між судами вимагає стриманості, а не нав'язування позиції іншій юрисдикції [1, п. 29–30]. Для SEP-спорів це має прикладне значення: добросовісність оцінюється не лише у змісті переговорних пропозицій, але й у процесуальних кроках сторін у різних державах.

Якщо у справі *Panasonic v Xiaomi* добросовісність аналізується насамперед у зв'язку зі змістом FRAND-зобов'язання та стандартами його виконання, то у справі *Samsung v ZTE* вона набуває чітко вираженого процесуального виміру в умовах паралельних проваджень у різних державах.

Добросовісність і конкуренція юрисдикцій: *Samsung v ZTE (2025)*

У справі *Samsung v ZTE* суд розглядає заяву про проміжні декларації у спорі, де одна сторона просить англійський суд визначити глобальні FRAND-умови перехресної ліцензії, а інша сторона паралельно ініціювала провадження в Чунціні (КНР) з тим самим предметом щодо глобальних FRAND-умов [2, п. 1]. Суд одразу фіксує, що у відсутність універсального механізму вирішення FRAND-спорів або арбітражної угоди можливість конфлікту юрисдикцій є неминучою; це сформульовано через посилання на підхід Court of Appeal у *Lenovo v Ericsson* [2, п. 3]. Далі суд формулює предмет оцінки: чи є в конкретній ситуації конфлікт і який його характер [2, п. 4].

Суттєвим є те, що у переліку запитуваних проміжних декларацій прямо заявляється питання про порушення зобов'язання добросовісності за ETSI [2, п. 5], а також ставиться питання про те, якою була б поведінка сторони, що реально готова ліцензувати/отримати ліцензію на умовах FRAND [2, п. 5–6]. Для цілей цієї статті важливо, що суд у проміжному процесуальному контексті визнає добросовісність юридично релевантним питанням і розглядає його разом із міжнародним елементом (паралельна юрисдикція).

Подальший розвиток підходу до добросовісності простежується у справі *Tesla v InterDigital*, де суду довелося оцінювати виконання FRAND-зобов'язання в умовах складної ліцензійної структури за участю кількох суб'єктів та взаємопов'язаних договірних відносин.

Добросовісність, ETSI та ліцензійні конструкції за участю кількох сторін: Tesla v InterDigital (2025)

У справі Tesla v InterDigital суд у розділі “The FRAND obligation” прямо зазначає, що п. 6.1 політики ETSI щодо прав інтелектуальної власності, яка підпорядкована французькому праву, передбачає надання безвідкличного зобов’язання ліцензувати на умовах FRAND [3, п. 9]. Це важливий елемент для міжнародного аналізу: одна й та сама інституційна конструкція (ETSI IPR Policy) передбачає застосування іноземного права у подальших судових спорах.

Окремо у справі Tesla звертається увага на те, як саме сформульовано вимоги сторін у спорі та які твердження вони підтримують у процесі. Суд зазначає, що позивач не підтримує частину вимог, які раніше формулювалися щодо зобов’язань третьої особи забезпечувати добросовісне виконання FRAND-зобов’язань учасників відповідної ліцензійної схеми; у зв’язку з цим суд підкреслює необхідність обережності при оцінці позовних тверджень [3, п. 32]. Для предмета цієї статті це демонструє, що питання добросовісності в SEP-ліцензуванні може виникати не лише в класичній двосторонній моделі «власник патенту – користувач стандарту», а й у складніших конструкціях, де присутні додаткові учасники й окремі договірні зв’язки. При цьому суд не підміняє аналіз припущеннями, а прив’язує висновки до фактичного змісту заявлених вимог [3, п. 32].

Розглянуті справи демонструють послідовний розвиток підходу судів Англії та Уельсу до добросовісності у FRAND-переговорах – від її нормативного змісту до процесуальних і структурних аспектів застосування в транскордонних спорах.

На основі розглянутих рішень можна сформулювати кілька узагальнень, які мають значення для міжнародно-правового аналізу технологічного ліцензування.

По-перше, добросовісність у FRAND-переговорах у практиці Англії та Уельсу розглядається як юридична вимога, пов’язана з належним виконанням FRAND-зобов’язання, а не як абстрактний принцип сумлінної поведінки [1, п. 134–136].

По-друге, суди виходять з того, що зміст добросовісності оцінюється з урахуванням конкретних обставин і поведінки сторін, а не лише з формальних заяв [1, п. 135].

По-третє, в умовах паралельних проваджень у різних державах суди приділяють увагу межах процесуальних кроків сторін та принципу взаємної поваги між юрисдикціями; це прямо відображено у справі Panasonic [1, п. 29–30] і фактично присутнє як контекст у справі Samsung v ZTE [2, п. 1–4].

По-четверте, суди підкреслюють важливість точного формулювання вимог і не роблять висновків поза межами заявлених вимог, що є ключовим для коректного аналізу добросовісності у ліцензійних відносинах за участю кількох сторін [3, п. 32].

Висновки. Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що у практиці судів Англії та Уельсу 2024–2025 років добросовісність у FRAND-переговорах перестає бути лише загальним принципом приватного права і набуває прикладного значення як інструмент судового управління транскордонними SEP-спорами. Через категорію добросовісності суди одночасно конкретизують зміст FRAND-зобов’язання, оцінюють допустимість процесуальної поведінки сторін та враховують складність сучасних ліцензійних відносин у сфері стандартизованих технологій.

У міжнародно-правовому вимірі це свідчить про зростаючу роль національних судів у врегулюванні глобальних технологічних конфліктів, де джерелом зобов’язань виступають не міжнародні договори, а приватні режими стандартизації. Добросовісність у такому контексті слугує засобом узгодження приватного регулювання у сфері стандартизації з механізмами публічного судового захисту, забезпечуючи передбачуваність правозастосування та баланс інтересів у глобальних ліцензійних відносинах.

Значення досліджених підходів виходить за межі англійської юрисдикції, оскільки вони можуть бути використані для подальшого осмислення ролі добросовісності у міжнародному праві інтелектуальної власності та у формуванні ефективних моделей правозастосування в умовах цифрової економіки та конкуренції правопорядків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Panasonic Holdings Corporation & Anor v Xiaomi Technology UK Ltd & Ors: Judgment of the Court of Appeal of England and Wales, [2024] EWCA Civ 1143. URL: <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2024/1143.html> (дата звернення: 15.02.2026).
2. Samsung Electronics Co Ltd v ZTE Corporation & Ors: Approved Judgment of the High Court of Justice (Business and Property Courts, Patents Court), [2025] EWHC 1432 (Pat). URL: <https://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Patents/2025/1432.html> (дата звернення: 15.02.2026).
3. Tesla, Inc. v InterDigital Technology Corporation & Ors: Judgment of the Court of Appeal of England and Wales, [2025] EWCA Civ 193, 6 March 2025. URL: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2025/03/Tesla-v-InterDigital-6-March-2025.pdf> (дата звернення: 15.02.2026).

4. Lenovo Group Ltd & Ors v Telefonaktiebolaget LM Ericsson (publ): Approved Judgment of the High Court of Justice (Business and Property Courts, Patents Court), [2024] EWHC 596 (Ch). URL: <https://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2024/596.html> (дата звернення: 15.02.2026).
5. Huawei Technologies Co. Ltd v ZTE Corp., ZTE Deutschland GmbH: Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 16 July 2015, Case C-170/13. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62013CJ0170> (дата звернення: 15.02.2026).
6. European Telecommunications Standards Institute (ETSI). ETSI Intellectual Property Rights Policy (ETSI IPR Policy). URL: <https://www.etsi.org/images/files/IPR/etsi-ipr-policy.pdf> (дата звернення: 15.02.2026).

Дата першого надходження рукопису до видання: 8.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 3.04.2026

© Полікарпов А.О., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0